

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: FORBLIR NORGES FOLKEKIRKE ...

ARTIKLER OG INNLEGG

TEOLOGISK OG PRINSIPIELT GRUNNLAG
FOR KIRKAS DÅPSOPPLÆRING

HVA SKAL BISKOPENE GJØRE?

MÅNEDENS SALME

ORD AV LUTHER

SØNDAGSTEKSTEN

PÅSKENATT/OTTESANG

PÅSKEDAG

2. PÅSKEDAG

FORBLIR NORGES FOLKEKIRKE ...

Mine omgivelser på kontoret og hjemme pleier å spøke med at de alltid er oppdatert på salmelista for søndagens gudstjeneste. Jeg går nemlig som regel ubevisst og nynner meg gjennom salmene vi har satt opp.

I begynnelsen av februar hørte jeg plutselig meg selv gå og syngre på ”Tenn lys”, Eyvind Skeies fantastiske bønnesalme for adventstiden. Strofe ”må fanger få sin frihet, og flyktninger et hjem! Tenn lys for dem som gråter, og dem som trøster dem” gikk og gikk i loop. Som regel opplever jeg den salmen som en oppfordring, bønn og drøm om hva vi kan og må få Guds hjelp til å være, som kirke, som folk, som lokalsamfunn og som medmennesker. Og ofte gråter jeg *selv* over at det virker som en så uoppnåelig bønn og drøm. Klarer jeg å bidra til at flyktninger får et hjem; klarer jeg å trøste dem som gråter?

Forsvinner ikke alle de gode ord, ønsker, drømmer og håp i så mange *andre* gjøremål, bekyrninger eller adspredelser? Men denne dagen i februar traff det meg som en varm glede i hjertet: Det er jo *akkurat dette* vi driver med, ikke bare jeg – men vi! Kirken, her hvor jeg er og bor! Jeg *får* være en del av det å gi flyktninger et hjem, og trøste dem som gråter! Det er derfor jeg synger dette nå! Ikke som en sår lengsel i mørketida, men som en varm og lys erkjennelse i den gryende våren.

Foranledningen til denne erkjennelsen var flere opplevelser. Den første som satte meg på sporet,

var gudstjenesten selveste første nyttårsdag. Der fikk vi lest brevtteksten på norsk av den bosatte flyktningen Emad fra Syria. Han har lært seg norsk ved blant annet å lese den norske bibeloversettelsen som han har fått av diakonen som jevnlig besøker asylmottaket, ofte sammen med en prest.

Asylsøkeren Josef fra Iran var forbeder på samme gudstjeneste. Det var sterkt å høre ham be for Den norske kirke denne aller første dagen som ”fri folkekirke”. Josef er blitt besøksvenn og

Vi prester tar den tiden som trengs. Vi gir rom, vi gir nærvær til dem som så mange ganger unnskylder seg: Ja, vi er ikke akkurat noen kirkegjengere, men...

frivillig følgehjelp til andaktene på sykehjemmet. Han er også med i oversettertjenesten på søndagsgudstjenestene, som er en ordning fordi vi har mange internasjonale studenter hos oss.

Slik er han en viktig ressurs i vårt lokalmiljø og for kirken og sprer lys rundt seg.

”og flyktninger et hjem...”

Årets første måned ble også preget av mange gravferder, sterke møter med mennesker i en krise i livet. Noen trenger mye tid til å snakke, til å tenke seg om, til å gråte og fortelle, til å vurdere, til å forsikre seg: Blir det sånn som det skal; får jeg formidlet det jeg ønsker om den som sto meg aller nærmest, var meg aller kjærest, forlot meg så alt for tidlig, var en klippe i livet mitt så lenge? Vi prester tar den tiden som trengs. Vi gir rom; vi gir nærvær til dem som så mange ganger unnskylder seg: Ja, vi er ikke akkurat noen kirkegjengere, men ... Ja, men *nå* er du det, sier jeg da. Nå kommer du jo. Da er du kirkegjenger, da!

Og for en gave å kunne samle alt i livet i dette rommet som tar i mot oss, gjennom musikken som bærer oss, og ordene som møter oss. Her hvor vi kan minnes om at vi ikke behøver å skape oss selv, men at vi er skapt i Guds bilde og som hans gode skapning tas i mot av ham som frelser oss tilbake til seg.

En sørgende kom tilbake igjen etter gravferden og sa: Jeg vil så gjerne få gi noe tilbake – til kirken, til dette rommet som tok meg i mot og minte meg på hvilken sammenheng jeg får høre til i og være en del av, til der hvor presten er, du som sa at den hvite prestekjolen også er *min* dåpskjole.

Og takk Gud, for gudstjenestereformens ”ryggmarksrefleks”: Involvering, stedegengjøring og fleksibilitet! Nå tenner hun lys under forbønnen i gudstjenesten en gang i måneden for

andre som gråter, for andre som lider, for kirken og for verden. Enda litt mer kirkegjenger ...

”Tenn lys for dem som gråter, og dem som trøster dem.”

Og etter hvert som jeg tenkte på disse opplevelsene, føyde flere seg til. Både selvopplevde, og fortellinger fra kolleger om slike små og store underer og øyeblikk fra begynnelsen av dette merkeåret 2017.

Og slik gikk det til, at jeg fikk rettet ryggen litt, løftet blikket litt, og helt alene på kontoret sang jeg så det ljomet i veggene: ”Tenn lys” – i

februar. Med smil om munnen. Noen ganger går det an.

.....
HEGE E. FAGERMOEN
HEGE.FAGERMOEN@AS.KOMMUNE.NO

TEOLOGISK OG PRINSIPIELT GRUNNLAG FOR KIRKAS DÅPSOPPLÆRING

AV TROND SKARD DOKKA
T.S.DOKKA@TEOLOGI.UIO.NO

Denne artikkelen var opprinnelig et notat til Kirkerådets kirke/stat-utvalg (1998–2002) av utvalgsmedlem Trond Skard Dokka, professor ved Teologisk Fakultet, Universitetet i Oslo (nå emeritus). Notatet var tidligere tilgjengelig på www.kirken.no, men har lenge vært utilgjengelig. Notatet, som ble skrevet for oppstarten av trosopplæringsreformen, hadde betydning som teologisk premissleverandør for reformen. Mens man i reformen tok i bruk begrepet trosopplæring, bruker notatet dåpsopplæring som var det vanlige begrepet på den tiden. I en tid der dåpspraksis og dåpsteologi på nytt er kommet på dagorden, ønsker Luthersk Kirketidende med forfatterens tillatelse å gjøre notatet tilgjengelig på nytt. I en utvidet versjon inngikk notatet i delrapporten "Dåpsopplæring i Den norske kirke" fra kirke/stat-utvalget (2001), men trykkes her i sin opprinnelige versjon.

1. UTGANGSPUNKTET

I den kristne kirke har dåp og opplæring fra starten av vært forbundet på det aller nærmeste. Med utgangspunkt i Matt 28,18f kunne en si at befalinga om å døpe like mye er ei opplæringsbefaling – eller at befalinga om å lære like mye er ei dåpsbefaling.

Det er ikke tilfeldig at denne enheten av dåp og opplæring ble målbåret i forbindelse med Jesu utsendelse av disiplene. Befalinga om å døpe og å lære var fra starten av misjonsbefaling. Her innholdsbestemmes kristen misjon; misjon består i å skape disipler ved å døpe og lære. Og her framgår det at ramma for kirkas dåps- og læreoppdrag er intet mindre enn universell: Det gjelder uttrykkelig og uten begrensinger alle folkeslag.

Dette universelle målet henger direkte sammen med det universelle ved Jesu sendelse – til verden. Men dermed henger det også sammen med det universelle ved den treenige Guds vesen og virksomhet. Jesu sendelse til verden var ikke en sendelse til noe fremmed, men en sendelse til Guds skaperverk, det han selv hadde medvirket til, og dermed en sendelse til hans eget og til hans egne. Tilsvarende gjelder det at den Ånd som han ga til nytt liv, for disiplene først og seinere til alle døpte, er en Ånd som fra starten av "svevet over vannene", og som i det skjulte allerede og alltid

virker liv i hele Guds verden.

Både kristen dåp og kristen opplæring kan sees under synsvinkelen innføring i livssamfunn med den treenige Gud, den ene en sakramental innføring, den andre knyttet til holdningsdannelse, opplevelser og tankemessige kunnskaper. Å bestemme forholdet mellom disse to formene for innføring er av avgjørende betydning.

Alt fra starten av var det selvsagt at dåp forutsatte et minstemål av undervisning eller opplæring. Dette kunne først dreie seg om beskjedne og ad hoc-pregete tiltak, så når det gjelder den forutgående forkynnelse før massedåpen på pinsedag – jfr. Apg 2 – men det utviklet seg snart ordninger for en planmessig og relativt langvarig dåpsopplæring, et katekumenat. I slik opplæring var nok kunnskapsformidling viktig, men det var ikke dette som var opplæringsaspektet egentlige mål. Med uttrykket "lære dem å holde" siktes det til en lydhørhet for Jesu guddommelige ord, som dypest sett er identisk med å tro. Dette er bakgrunnen for at det ikke gir mening å skjelne prinsipielt mellom undervisning og forkynnelse i den tidlige kirkes dåpsopplæring. Begge deler dreier seg om aspekt ved ei totalinnføring i et Kristusbasert gudsforhold. Målet var under enhver omstendighet tro, og det er under mange synsvinkler like naturlig å tematisere relasjonen mellom tro

og dåp, som mellom forskjellige former for opplæring og dåp. Enheten av tro og dåp står sentralt i hele det nytestamentlige vitnesbyrdet, så vel som i den urkristne og oldkirkelige praksis. Det at opplæring og dåp var tidsmessig adskilt, kunne lett tildekke denne enheten. Imidlertid ble opplæringsperioden kronet av en dåpshandling der trosbekjennelse og dåp var vevet sammen til en enhet. Slik framsto dåp og tro som sammenfallende. Det er ingen tilfeldighet at de eldste bekjennelsesformularer i den kristne kirke utviklet seg nettopp med tilknytning til dåpen. Apostolikum er ikke bare trosbekjennelse; den har alltid, og med samme rett og vekt, også hatt status som dåpsbekjennelse.

Når rekkefølgen først opplæring, så dåp fra starten av var den eneste naturlige, henger det sammen med flere forhold. En viktig faktor var kristendommens nyhet. Det fantes heller ikke den gang forhåndskunnskaper, ikke engang blant troende jøder, som var av en slik karakter at de ga grunnlag for dåp uten at disse kunnskapene først ble gitt en kristen tolkning gjennom forkynnelse og opplæring. Den tidsmessige forrang som opplæringa fikk, henger i høy grad også sammen med at den idealtypiske dåpskandidat var voksen. Dette forholdet virket også bestemmende inn på opplæringas nærmere karakter og innhold. For de mennesker som utgjorde den primære målgruppa, sto det kunnskaps- og tankemessige sentralt i måten å omgås og tolke virkeligheten på. Voksenfasens vekt på det kognitive kom derfor naturlig til å prege den typiske dåpsforberedelse. Ingenting tyder allikevel på at en mente at kristen tro vesensmessig var et kognitivt forhold – en kunnskap om og en forsantholden av bestemte læresetninger eller sannheter. At kunnskapsformidling fikk slik vekt, sprang ikke ut av troens vesen, men hang snarere sammen med de voksne mottakernes spesielle forutsetninger for å forholde seg til evangeliet og motta troen.

Selv om barnedåp ikke uttrykkelig er omtalt i de nytestamentlige skriftene, er det mye som taler for at barnedåp ble praktisert allerede i nytestamentlig tid. Når det kan hete at en person lot seg døpe "med hele sitt hus", antas det da at eventuelle barn var inkludert. Bruken av Mark 10,14,

"La de små barn komme til meg ..." i forbindelse med dåp, hevdes således av flere forskere å gå helt tilbake til nytestamentlig tid.

Barnedåp innebar at rekkefølgen på dåp og opplæring for det enkelte barn ble snudd om. Dette ombyttet ville ha vært et problem dersom troen vesensmessig hadde vært oppfattet som et kognitivt forhold for det enkelte individ. Da kunne barnedåp bare praktiseres om dåp og tro ikke lenger ble sett som en enhet. Dåp av spedbarn kunne da ikke oppfattes som annet enn en symbolhandling. Den raske utbredelsen av barnedåp i den tidlige kirke viser imidlertid at en ikke tenkte slik. For det første tenkte en mindre individualistisk enn vi er vant med, når det gjelder både tro og andre forhold. Medlemmer i en familie hadde del i hverandre og i hverandres egenskaper. Når et spedbarn tilhørende en kristen familie ble døpt, ble derfor foreldrenes kristne kunnskap og tro ikke egentlig oppfattet som "stedfortredende", men som noe barnet var inkorporert i. For det andre bekrefter utbredelsen av barnedåp at troen ikke essensielt ble tenkt som noe tankemessig. Det tankemessige måtte snarere forstås som en ytringsform for tro, nemlig den måte troen ytrer seg på for mennesker med et visst intellektuelt modenhetsnivå. Spedbarnets mangel på kunnskap var derfor ikke noe argument for manglende tro. Og dets manglende kunnskap ville ikke true troen før barnet hadde utviklet forutsetninger for å ha kunnskaper. På denne bakgrunn kunne dåpsopplæring for barn naturlig følge etter dåpen, og gis form og innhold i samsvar med den barnedøptes videre modenhetsutvikling.

Når dåpsopplæring på denne måten fulgte etter spedbarndåp, måtte det få konsekvenser for dåpsopplæringas karakter. Er opplæringa henvendt til en voksen dåpskandidat, er det naturlig at det tankemessige blir tillagt relativt stor vekt. For små barn måtte dette vektas annerledes. Fra starten av ble kjennskap viktigere enn kunnskap. Dette kjennskap ble formidlet over hele registeret av menneskelig mottakelighet, fra det kroppslige og sensoriske til det emosjonelle og kunnskapsmessige. I gudstjenestetliv og familieliv kunne den dømte oppleve omsorg, godtakelse og trygghet, og gis muligheter for å gjenkjenne dette som

dåpens nåde. Andelen av kunnskapsformidling kunne etterhvert øke i takt med den døptes modenhetsutvikling, men uten at dette andre og mer grunnleggende derfor forsvant eller ble sett som uviktig.

Den avgjørende forutsetning for barnedåp, og for denne måten å tenke om opplæring på, er at de to former for innføring, den sakramentale og den opplæringsmessige, tross alle ytre forskjeller fører inn i det samme livssamfunn, og derfor er to sider av samme sak.

I det å praktisere barnedåp lå det således en soleklar opplæringsoppgave. Men barnedåp i familier der de voksne samtidig ble døpt, eller der de voksne levde og trodde i samsvar med sin dåp, synes ikke å ha innebåret særskilte problem eller utfordringer i tidlig kristen tid. Når opplæring etterhvert ble et problem, hang ikke det sammen med barnedåpen i og for seg. Problemet – mangelfullt kristent liv og mangelfull kristen kunnskap blant døpte – oppsto snarere i og med at den kristne kirke utviklet seg til å bli en favorisert majoritetsreligion.

2. NOEN DÅPSTEOLOGISKE MOTIV

Noen få dåpsteologiske motiv er allerede nevnt. Fra starten av har det imidlertid vært en stor fylde av sentrale kristne motiv som har vært forbundet med dåpen. Med bakgrunn i trosbekjennelsens sentralstilling i dåpssakramentet er det naturlig å gruppere de viktigste av disse etter troens tre artikler.

En egen gruppe av dåpsteologiske motiv bygger på dåpen som fødselsrite. Dette er motiv som ofte har vært betraktet med en viss skepsis fra teologisk hold, men som like fullt står sterkt blant folk. Her inngår tanken på dåpen som navneseremoni, som rituell velkomst av en ny verdensborger og som opptakelse av den nylig fødte i familie-, slekts-, venne- og samfunnsammenhenger. Slike tenkemåter ligger bak de sterke og ofte slektspesifikke dåpstradisjonene, og de er åpenbart en viktig forutsetning for den sterke oppslutning om dåpen i vårt land. At en del av dette kan være av teologisk tvilsom karakter, må ikke skygge for at det her dreier seg om rettmessige og sentrale teologiske motiv. Troen på at Gud er hvert menneskes skaper, tilsier at

hver enkelt fødsel feires som et nytt Guds skaperunder. Dåpen er – med rette – en rituell bekreftelse av fødselen.

Fra første stund av har dåpen hentet sine mest sentrale motiv fra Jesus Kristus. Dels er den befalt av ham, men dertil holder vi den for å være innstiftet av ham gjennom hans egen død og oppstandelse. Paulus' dåpsteologi bygger på at dåpshandlinga "avbilder" Jesu død og oppstandelse. Bak dette ligger hel neddykking som dåpsmåte; slik likner dåpshandlinga på drukning og livredning, død og oppstandelse, et poeng som ikke minst ble framhevet av Luther. I dåpen er Jesus Kristus nærværende gjennom sin død og oppstandelse. Den som døpes, møter derfor den korsfestete og oppstandne i dåpen og forenes med ham ved dåpshandlingas likhet med død og oppstandelse. Således kan det hete at det å bli døpt er å bli korsfestet med Kristus for å gjenoppstå med ham; jfr. Rom 6. Med nøkkeltermen *conformitas Christi* framhever Luther at dåpens innhold og virkning ligger i at den dømte blir likeformet med Kristus, og at synden derfor ikke lenger har makt over den dømte.

At den enhet med Kristus, som dåpen etablerer, består i å dø med ham for å oppstå med ham, leder naturlig over til de dåpsmotiv som kretser om en ny fødsel og et nytt liv. Dette er motiv som på særlig måte er knyttet til Den hellige ånd. Etter nytestamentlig syn er det et særkjenne ved den kristne dåp at det døpes i vann og Ånd. Det er i kraft av dette dåpen oppfattes som et gjenfødselsbad. Tanken om dåpen som en ny fødsel – eller en fødsel "fra oven" – finnes i forskjellige utgaver i Det nye testamentet. Åndens gave i dåpen er et nytt liv. Nyheten ved dette livet markerer forskjellen til det som var før. Dåpen ble oppfattet som en overgang, og det gamle livet som et liv i fangenskap under synd, død og djevil. Slik ble dåpen å forstå som rennelse, syndstilgivelse, levendegjøring og frigjøring. Det nye livet kan i NT ut over dette beskrives på mange måter, men den ene hovedsak er at det dreier seg om et troens liv.

Troslivet fødes i dåpen for deretter å skulle leves til våre liv tar slutt. Trosaspektet henger etter vår kirkes lære uløselig sammen med dåpens karakter av løfte. Det løfte Gud gir i dåpshand-

linga, strekker seg ut over dette jordiske livet. Idet vi virkelig dør, og Gud oppfyller sitt dåpsløfte ved å oppvekke oss til nytt liv, da er dåpsliv og trosliv levet til ende.

Med bakgrunn i at dåpen etablerer samfunn med Kristus, fører den også inn i andre fellesskap. Et knippe av dåpsteologiske motiv gjelder dåpen som innlemmelsesrite. Her inngår innlemmelse i åndelige og usynlige størrelser så vel som i empiriske fellesskap, fra Guds rike og Guds folk, via den universelle kirke, en konfesjonelt definert kirke og en nasjonal kirke, til en bestemt lokalmenighet. Som sakrament er dåpen et synlig tegn på en usynlig virkelighet. Det er i denne dobbelthet Guds usynlige virkelighet som har forrang, og som består evig. Dobeltheten mellom synlig og usynlig gjelder også dåpen som innlemmelse og får dermed også konsekvenser for kirkeforståelsen. På den ene side er dåpen i luthersk tradisjon ”et ytre tegn eller merke som skiller oss ut fra alle udøpte, slik at vi ved den skal kjennes som Kristi, vår høvdings folk”. Som ytre kjennetegn skal dåpen og det empirisk etterprøvbare skille som den setter, respekteres. På den annen side kan en ikke direkte identifisere dette synlige skillet med det skille som måtte gjelde i Guds usynlige virkelighet; det ville være å ha det synlige for øyet og i siste instans gjøre Guds rike til en funksjon av empiriske forhold. Men det er på den ene side fullt mulig å forlate sin dåp, og på den andre side har ingen på Guds vegne rett til å ekskludere alle udøpte fra de frelstes skare. De forbehold denne synsmåten trekker med seg, gjelder også alle andre tenkelige synlige skilletegn, fra deltakelse i gudstjenester og møter, bekjennelse og nattverdgang til kristen moral og livsstil. Ytre sett omfatter kirka de døpte som ikke har trådt ut av sin dåp. At den usynlige kirke kan omfatte færre eller flere enn dette, er ei påminning om at den basale kirkedefinisjon ikke kan bygge på målinger av hvem kirka omfatter. Det er ikke de døpte, men dåpen som konstituerer kirka. Det innebærer også at ei kirkes karakter ikke kan være en funksjon av dens kvantitative oppslutning, så som målt på dåpsprosent.

Samlet sett står alle de nevnte dåpsteologiske motivene i nådens tegn. Hva enten det gjelder livets eller det nye livets tilkomst, dreier det seg

om noe ufortjent som vi får av Gud. Slik sett er det et dypt indre samsvar mellom dåpsteologien og den praksis å døpe barn. Frelsen er betinget hverken av gjerninger eller av intellektuell modenhet eller av noe annet som krever alder og utvikling. Spedbarnet som ”bare” er et spedt liv, forblir slik sett den ideelle mottaker av Guds nåde i dåpen.

3. DÅPSTEOLOGI OG OPPLÆRING

Hvordan det er naturlig å forstå forholdet mellom dåp og opplæring, henger sammen med hvilke dåpsteologiske motiv som betones. Det avhenger imidlertid i høy grad også av hvordan en oppfatter dåpens virkning eller virkningsmåte. Det reformatoriske dåps syn ble utviklet i polemikk mot den tanke at dåpen virket i kraft av at selve dåpshandlinga ble utført. For Luther innebar dette en underkjennelse av troens betydning. Like viktig var polemikken den andre veien, mot dem som ville framheve troens betydning ved å skille dåp og tro. Da ble dåpshandlinga gjort til et virkningsløst symbol, og troen ble tenkt som noe annet enn det som skjedde i dåpen.

Bak denne uenighet ligger forskjellige oppfatninger av hva et sakrament er. På den ene side sto den oppfatning at dåps sakramentet er et tegn på en åndelig virkelighet som er av en helt annen karakter enn dåpstegnet, og som er fraværende fra det. Dermed ble den sentrale oppgave seinere å realisere den virkelighet som dåpen var tegn på. På den andre side sto det syn at dåpshandlinga var identisk med den åndelige virkeligheten. Da gjensto det i ettertid ikke andre oppgaver enn å sørge for at denne åndelige virkelighet ikke ble forskuslet, og om så skjedde, å reparere den med nye sakramentale handlinger. Det lutherske syn er at dåpen både har tegn karakter og virkelighets karakter. Dåpshandlinga er fra en side sett et tegn som står for eller representerer noe annet enn det som synlig og hørbart skjer. Samtidig er den et tegn med den egenskap at den virkeliggjør det som betegnes. Det som sies og gjøres, er ikke bare tegn på nåde; det bringer også reelt Guds nåde. Et nøkkelord i forbindelse med denne dobbeltheten er tanken om dåpen som Guds promissio (løfte). Et løfte avlegges på et bestemt tidspunkt, men gjelder et lengre tidsavsnitt. Et høytidelig

tilsaagt og personlig adressert løfte har den egenkap at samtidig som noe ennå ikke fullbyrdet loves, opprettes det noe reelt.

I flere sammenhenger brukes ordet ”pakt” om den realitet som etableres ved en løfteavleggelse; jfr. uttrykk som ”ektepakt”. Det er da også ganske vanlig å bruke ”pakt” som betegnelse på den realitet dåpen etablerer. I vår tradisjon er vi således vel vant med uttrykket ”dåpspakt”. Selv om det er gode grunner for dette, har en i luthersk teologi også hatt visse forbehold mot å gjøre denne språkbruken altfor sentral. Det henger dels sammen med at terminologien generelt sett gir sterke assosiasjoner til avtalerettslige forbindelser, og dermed med engstelse for at dåpsteologien dermed skulle framstå som et stykke juss. Men det henger mer spesielt sammen med at paktsinngåelser oftest oppfattes som to- eller flersidige. I luthersk tradisjon har en mot en slik oppfatning sterkt framholdt dåpspaktens ensidige karakter: Det er Gud som uten forbehold og uten krav om motytelser inngår en pakt med den dømte. For å verne om det ensidige ved dåpspakten har en derfor innen luthersk teologi ofte foretrukket ”løfte” som dåpsteologisk hovedord framfor ”pakt”. Under enhver omstendighet har en villet unngå at troen skulle kunne oppfattes som en form for motytelse som dåpspakten krevde. Løfteterminologien legger til rette for at troen primært oppfattes som tillit, nemlig til at Gud holder sitt løfte om frelse. Det ville i dette perspektiv være mistillit til realitetskarakteren ved Guds nådeløfte om en oppfattet troen som en fortjenstfull ytelse. Etter sitt vesen er tro tillitsfullt mottak av Guds nåde. Det er dette som gjør det mulig, også i forbindelse med dåp av spedbarn, å hevde at troen er der i og med dåpen.

På denne bakgrunn er det flere tenkelige måter å begrunne dåpsopplæringa på som ikke er tilrådelige. Opplæringas mål kan for det første ikke være å virkeliggjøre dåpens innhold, som om det i utgangspunkt var uvirkelig. Men opplæringas mål kan heller ikke være å bidra til at løftene fullbyrdes; den endelige oppfyllelse av dåpens løfte er det ene og alene Gud som står for, og den er ikke betinget av noen form for menneskelig innsats.

Fleire store dåpsteologiske kontroverser har ut-

spilt seg omkring forholdet mellom det som skjer i dåpen, og det som skjer når et menneske kommer til bevisst tro. Eksempelvis har en diskutert om gjenfødelsen skjer i dåpen eller i en seinere omvendelse. I en del kristne tradisjoner har en sterkt framhevet det siste alternativet. Det fører enten til at barnedåp forkastes eller, om den beholdes, til en symbolsk dåpsforståelse, eventuelt til en fullstendig forkastelse av dåpen som nådemiddel. De dominerende vekkelsestradisjoner i vår kirke har mot dette forsøkt å fastholde et både-og, men oftest med det resultat at det er gjenfødelsen i omvendelsen som betones, og som oppfattes som den egentlige. Denne mer eller mindre sterke vektforflytning til fordel for omvendelsen henger historisk sett sammen med en oppfatning av tro der det er voksnes tro som er idealtilfellet. Dermed blir det vanskelig å oppfatte spedbarn som troende i egentlig forstand. Resultatet blir at barnedåp bare kan forsvares ved at dåp og tro skilles ad. Men hvis en fortsatt hevder at det er ved tro en blir frelst, har dette syn den pris at det blir høyst uklart hva som egentlig skjer i dåpen.

Det klassisk lutherske syn er at gjenfødelsen skjer i dåpen, og at ”spedbarn kan tro”, som det slagordmessig er uttrykt. Tanken er da at det i dåpen gis et nytt liv som består i delaktighet i Jesu død og oppstandelse. Når små barn døpes, antar dette nye liv former som svarer til det sped livsstadiet. Livet er ikke derfor mindreverdige eller foreløpig, like lite som det sedvanlige menneskeliv er mindreverdige i sine tidlige stadier. Tvert om har dette nye dåpslivet, nettopp når det blir til i et lite barn, karakter av å være mønstertilfellet, og i så måte er det overordnet dåpslivets voksne former; jfr. Matt 18,3: ”Uten at dere omvender dere og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket.” Det vil si at troens vesen, også i dens voksne skikkelse, er å være uten verdighet, forstand eller fortjenester å påberope seg – kort og godt en utleverthet til Jesu Kristi nåde og makt. Voksenheten og det den muliggjør av kunnskaper og innsikt, gir ingen trossmessige fortrinn i forhold til spedbarnets hjelpeløshet. Den som tror at den gjør det, kalles til en omvendelse som ikke er noe annet enn dåpen, men tvert om en omvendelse til sin dåp.

At troens vesen ligger i det tillitsfulle mottak av Guds nåde, forhindrer ikke at troen kan og må anta forskjellige former gjennom livet. Den måte troen faktisk ytrer seg på, svarer til det enkelte menneskes individuelle forutsetninger. Med voksende modenhet og innsikt antar troslivet former der erfaringer, kunnskap og refleksjon spiller en tiltakende rolle. For at troslivets former skal kunne utvikle seg på denne måten, trengs det opplæring som svarer til den enkeltes modningsprosess. Behovet for dåpsopplæring springer ut av utviklingsmønsteret i en normal menneskelig livssyklus, og ikke av noe mangelfullt ved det som gis i dåpen. Dåpen er, i enhver teologisk viktig forstand, fullstendig. Det kan jo i kristenlivet ikke godt tenkes noe mer eller viktigere enn delaktighet i Jesu død og oppstandelse. Slik sett er heller ikke det liv som næres ved nattverdbordet, noe annet enn det liv som gis i dåpen. Derfor kan opplæringstiltakene ikke sikte mot å bibringe noe annet eller mer enn det som allerede inngår i dåpen, som om dåpen for en kristen noen gang kunne bli et tilbakelagt stadium. Tvert om må opplæringas hensikt være å formidle kunnskap om og forståelse av det trosliv som fra starten av hører dåpen til. Dåpsopplæring er dåpsaktualisering. Det bevisste trosliv som hører modne livsstadier til, er rett og slett identisk med det å leve i sin dåp, og dette troslivets egenart i forhold til spedbarnets ligger i bevisstheten om at det er det en gjør. Dette livet kan aldri være noe annet enn conformitas Christi, daglig å dø med ham for å oppstå med ham – så lenge en lever.

Med en slik tilrettelegging er det gitt at dåpsopplæringas innhold ikke kan være annet enn det som allerede inngår i dåp til den treenige Guds navn. Å forstå forholdet mellom dåp og opplæring som et utvendig forhold er misvisende både innholdsmessig og prosessuelt. Det kan ikke være slik at vi først døper og så, som noe annet, gir opplæring. Den opplæring som skal gis, må springe direkte ut av dåpen, og den er dåpen, bare i et annet medium enn den sakramentale handlings. Dåpsopplæring er innføring i den virkelighet som dåpen reelt førte inn i.

Dåpsopplæringas mål kan på denne bakgrunn formuleres på ei rekke måter. Alle mål må imidlertid kunne knyttes til det som allerede er gitt i

dåpen. Ser en at målet er samfunn med Kristus, at det er samfunn med andre troende, at det er deltakelse i nattverden, at det er et liv i kristen tro og tjeneste, at det er frimodig bekjennelse av troens artikler, at det til sist er å bli oppreist til evig liv hos Gud, er alle disse målene innbefattet i dåpen. Dette kan ikke oppfattes slik at det skulle bli mindre viktig å nå disse målene. Å si at altergang er uviktig fordi en som døpt allerede har del i nattverdens gaver, ville være like meningsløst som å hevde at fødselen overflødiggjør føde seinere i livet. Viktige som hver enkelt av de nevnte mål må være for kirkas dåpsopplæring, er den mest presise og fullstendige målformulering derfor at opplæringa skal hjelpe den dømte til å leve i sin dåp. Til dette er det nødvendig at den dømte, alt etter alder og forutsetninger, blir gjort kjent med fylden i hva dåpen er.

4. FRA OPPLÆRING SOM OPPGAVE TIL OPPLÆRING SOM PROBLEM

Overalt der barn døpes, foreligger det en opplæringsoppgave som ikke er mindre viktig enn dåpsopdraget. Å sviakte denne oppgaven innebærer en infantilisering av de dømtes tro, med den sårbarhet dette trekker med seg når de ellers vokser til og modnes. Opplæringsoppgava påhviler på forskjellig måte alle de personer og instanser som har bidratt til at dåpen finner sted. Dette gjelder foreldre og faddere, men også menighet, presteskap og kirke. Hvordan et slikt ansvar skal fordeles og praktiseres, er langt på vei et spørsmål om skjønn og må avgjøres utfra den rådende situasjon. Det avgjørende er at ansvaret for at oppgava blir utført, ikke smuldrer bort. I moralsk forstand har den dømte rett på den opplæring som hører dåpen til, like mye som enhver har rett på å få del i det kunnskapsunivers som er opparbeidet ellers i samfunnet.

Når denne dåpsopplæring i vår kirke ikke bare er ei oppgave, men også et problem, henger det sammen med særlige trekk ved vår kirkelige situasjon. Som majoritetskirke med lange historiske røtter i norsk kultur døper vi en svært stor andel av årskullene. Ser en på de dømtes familier og faddere, fins det mange tilfelle der ingen har noen aktiv deltakelse i kirkelige sammenhenger, og der ingen ser seg i stand til mer enn et passivt

ansvar for den døptes opplæring. Dette er forhold som i stor grad går i arv. Når det som fins av kirkelige opplæringstiltak, er utilstrekkelig, samtidig som kristendomsundervisninga i skolen blir mindre egnet til å dekke behovet for dåpsopplæring, er det ikke underlig at det over tid er opparbeidet et omfattende opplæringsunderskudd.

I møtet med dette underskuddet er det viktig å holde fast ved at dåpsopplæringas hensikt og innhold stadig er å hente fram og bevisstgjøre det som allerede ligger i dåpen. Her inngår den skapteologiske feiring av livsunderet, samfunnet med Jesus Kristus i hans død og oppstandelse og gjønfødsle til nytt liv ved Den hellige ånd. Derfor kan kirkelige dåpsopplæringstiltak ikke ha karakter av misjon i egentlig forstand, selv ikke der de døpte og deres sammenhenger kan synes aldri så kirkefremmede. Om folk som "bare" er døpt, bør en tenke at de er fratatt muligheter for annet enn en infantilisert tro, og at opplæringas formål overfor dem skal være å gi forutsetninger for et bevisst troslov.

Det må være denne kirke som dører, som også bærer hovedansvaret for at dåpsopplæring blir de døpte til del. Dette kan bare skje gjennom omfattende opplæringstiltak i kirkelig regi samt gjennom forskjellige former for hjelp til opplæring ved andre, først og fremst i hjemmene. I begge tilfelle er det nødvendig både å tenke nasjonalt og lokalt om det kirkelige ansvar. I en viss forstand kan all den formidling av kristen kunnskap, som skjer i samfunnet, sees under synsvinkelen dåpsopplæring, hva enten dette skjer i skolesammenheng eller i skjønnlitteratur og populærmusikk. Det innebærer på den ene side at kirka som helhet og den enkelte kristne har et ansvar for å støtte opp om slik formidling. På den andre side innebærer det et behov for å relatere kirkelige dåpsopplæringstiltak til den kunnskap om og de holdninger til dåp og kristendom som formidles i den almene kultur. Dette breie perspektivet fremmer, og minsker ikke på noen måte, behovet for et mer konsentrert fokus på dåpsopplæring i snever forstand.

Også foreldre og faddere har et selvfølgelig ansvar for den døptes opplæring – slik de også har det for barnets oppvekst i alminnelighet. Dette

ansvaret kommer til uttrykk i dåpsliturgien og forutsettes tematisert i de forutgående dåpsamtaler sammen med en presentasjon av kirkelige hjelpetiltak. I tidligere forsøk på å klarlegge arten av foreldres og fadderes ansvar har en gjerne sondret mellom aktivt og passivt ansvar. Som et minimumskrav til foreldre og faddere kunne en da knytte deres ansvar til det passive, nemlig å la andre forestå den aktive opplæring. Tenkes det på ansvar i juridisk forstand, taler mye for at en ikke bør stile høyere. Å foreslå at foreldre og/eller faddere rettslig skal tilpliktes selv å ta aktiv del i opplæringa av den døpte, og å gjøre dåp betinget av godtakelse av en slik plikt, vil neppe ha andre virkninger enn å senke dåpsprosenten. Det ville være å fjerne problemet snarere enn å løse det. En slik kirkelig strategi vil også kunne true troverdigheten ved vår kirkes dåpsteologi på et helt vesentlig punkt, nemlig at det er ufortjent og av nåde en blir frelst. På den annen side må det sondres mellom juridisk og moralsk ansvar. En kan i kirkelig forkynnelse og undervisning ikke nedtone foreldres og fadderes ansvar så sterkt som ved en strengt juridisk betraktningssmåte. Her må det annerledes klart framholdes at opplæring hører dåpen til, og at foreldre og faddere har ansvar for at dette skjer. En slik forkynnelse harmonerer med dåpsteologien i samme grad som kirka selv samtidig stiller sine ressurser til rådighet som bistand for opplæringa.

5. DÅPSOPPLÆRING I SPESIELL FORSTAND

Selv om all formidling av kristen kunnskap og kjennskap kan sees under synsvinkelen dåpsopplæring, er det i praksis nødvendig også å operere med et dåpsopplæringsbegrep som i flere henseender er snevrere.

I denne sammenheng er det for det første grunn til å konsentrere seg om kirkelig dåpsopplæring. Denne avgrensing gjelder hvem som på den ene eller andre måte forestår opplæring og utvikling av opplæringsplaner og materiale. Slik inkluderes sentralkirkelig innsats, innsats i menighetene og i organisasjoner som samarbeider med Den norske kirke. Kirkelig dåpsopplæring omfatter innsats ved en mengde organ og instanser i rådsstruktur, embetsstruktur og frivillige

organisasjoner og grupper. Både frivillig og lønnet virksomhet omfattes også.

For det andre er det naturlig å foreta aldersrelaterte avgrensninger. Selv om dåpsopplæring i utpreget grad dreier seg om livslang læring, er det rimelig å begrense perspektivet til å omfatte virksomhet som i særlig grad er sikret inn mot en før-voksen fase. I vår tradisjon har konfirmasjonen hevd som en grenseovergang i dette henseende. Det forhold at konfirmasjon og konfirmantopplæring er veletablert og er det kirkelige opplæringstiltak som når flest, kunne tilsi at en holdt dette utenfor det som her betraktes som dåpsopplæring i snever forstand. Saklig sett er det likevel mer naturlig å betrakte konfirmasjonsopplæring som avslutningsfasen i den kirkelige dåpsopplæring.

I perioden mellom dåp og konfirmasjon er det ei rekke kirkelige virksomheter som er åpne for de unge, og som mange unge også tar del i. Dette vil blant annet gjelde gudstjenester og møter med generell adresse. Alle de kirkelige tiltak som unge døpte tar del i, kan sees som dåpsopplæring. Det innebærer at slike tiltak må vurderes – og eventuelt omlegges – ut fra hva de faktisk tilfører unge av kjennskap til kristen tro og kristent liv. Imidlertid er det også her grunn til en mer konsentrert oppmerksomhet på tiltak som primært er henvendt til eller benyttet av unge, og som har formidling av kristen kunnskap og kjennskap som sikte.

En del av disse avgrensningene vil i praksis ikke være så enkle. Utpreget ungdomsdiakonale tiltak av typen nattcaféer vil for eksempel kunne falle i ei gråsoner. I den grad det i slike tiltak også er innslag som faller innenfor grensedragningene over, vil det være naturlig å betrakte dem som dåpsopplæring. Under enhver omstendighet må det ellers fastholdes at diakoni i seg selv er av betydning som kristent vitnesbyrd, og derfor i mer generell mening må sees under synsvinkelen dåpsopplæring.

Med ”dåpsopplæring” siktes det heretter til kirkelige tiltak med opplæringsfunksjon, som primært er henvendt til og/eller brukt av barn og unge til og med konfirmasjonsalderen.

Det er først ved denne formen for avgrensninger at det blir tydelig i hvor stor grad kirka har sviktet sitt opplæringsansvar. Svært mye av den kristne kunnskap som folk faktisk har, er ikke resultat av kirkelige dåpsopplæringstiltak. At det har foregått og fortsatt foregår en omfattende kristen formidling i andres regi enn kirkas, eller på mer uformell måte, skal kirka naturligvis være glad for. Kvaliteten av slik formidling har også ofte vært svært høy, ikke minst gjelder dette skoleverket. Ikke desto mindre er dåpsopplæring primært et kirkelig ansvar, og det er grunn til å tro at den kristne formidling som finner sted ved andre, på sikt vil være avhengig av at det foreligger en vel organisert kirkelig dåpsopplæring med bredt nedslag i folket.

BYTTE BOLIG I FERIEEN?

Vi er en dansk præstefamilie på 5, som meget gerne vil bytte præstegård med en norsk præstefamilie, som feriedomicil denne sommer, gerne i uge 30 og 31. Vi bor 99 km fra København og 1 km fra strandkanten, i et område af Danmark, som danskere gerne holder ferie i. Her er højt til himmelen, en smuk natur og fine oplevelser i vente, for den der søger kunst, kultur og ro.

Hjemme hos os må den familie, som vi bytter med, passe og fodre vores tre katte, som færdes frit inde og ude, ligesom vi må kunne medbringe vores hund i jeres hjem.

Vi håber at høre fra jer og glæder os til en forhåbentlig smuk og fersk sommer i det norske rige.

*Tobias og Caroline Thisted
Nykøbing Sj. Pastorat
ckt@km.dk*

HVA SKAL BISKOPENE GJØRE?

AV SOKNEPREST ASTRID SÆTRANG MORVIK
AM762@KIRKEN.NO

Prost Gustav Danielsen gir meg motbør i sitt innlegg "En maktesløs biskop" i Luthersk kirketidende (LK) 3/17. Han mener at når jeg i min artikkel "Hva skal vi gjøre med biskopen?" i LK 1/17 tar til orde for å frata biskopene deres makt som arbeidsgivere, vil ikke biskopene lenger være reelle ledere med myndighet til å prege kirken.

Danielsen mener også at jeg overser prostenes og kirkevergenes rolle fordi både prost og kirkeverger utøver ledelse – en form for ledelse som biskopen ikke vil kunne erstatte. Det har Danielsen helt rett i, men det Danielsen overser, er at ledelse og arbeidsgivers styringsrett ikke er det samme som tilsyn. Tilsynstjenesten i Den norske kirke er en personlig tilsynstjeneste ivaretatt av biskoper (BM 8/16). Min artikkel i LK 1/17 handlet om biskopens tilsyn, og min positive hensikt med artikkelen var å løfte opp biskopene som kirkeledere. Vi står overfor en omfattende kirkelig omorganisering, og det er maktpåliggende at vi finner en ordning som er prinsipielt fundert og tar utgangspunkt i at Den norske kirke er en luthersk og evangelisk kirke.

I LK 3/17 finner vi, i tillegg til Danielsens innlegg, en god og fyllestgjørende redegjørelse for "Kirkens tilsynstjeneste i lys av ny kirkeordning" – slik Bispemøtet formulerte det i sak 8/16. Den er verdt å lese, ikke minst fordi den gjør rede for bisperollen både før og etter reformasjonen: "Den lutherske reformasjonen øvde en sterk kritikk mot samtidens bispeembete, først og fremst ut fra sammenblendingen av verdslig og kirkelig makt. Reformatorene ville bevare og videreføre bispetjenesten, men avgrense denne rollen til å være en kirkelig lederrolle forankret i forkyn-

nelsen av evangeliet, forvaltningen av sakramentene og nøkkelmakten eller kirketukten." (BM 8/16) Dette er også mitt ønske. At det skulle være nødvendig for biskopen i en luthersk kirke å ha makt til å ansette og avsette, anser jeg å være et brudd med tradisjonen etter Luther.

Jeg mener at biskopene i dag har for mye oppmerksomhet henvendt mot sin verdslige makt og for lite mot det som faktisk er deres plikter etter Kirkeordinansen av 1537 og som BM 8/16 viser til: "Biskopens plikter er forkynnelse, undervisning, forbønn for menighetene, opplæring og ordinasjon av prestene og oppsyn med prestenes utøvelse av tjeneste. Biskopene skal også avgi råd i saker som angår samvittighetene når det gjelder både kirkefolk og menigheter (...). Denne lederrollen viser seg særlig gjennom visitasene som ved siden av ordinasjonsfullmakten helt fra 1500-tallet, har vært biskopenes viktigste redskap for utøvelse av lederskap." Mitt anliggende er at biskopene skal bruke de ledelsesverktøy de etter luthersk og økumenisk forståelse har fått. De følger opp når det gjelder ordinasjoner, men de svikter når det gjelder oppfølging av menighetene gjennom visitasene.

Bispemøtets beskrivelse av tilsynstjenesten legger stor vekt på den lutherske forståelsen av at enhver som er døpt har del i det allmenne presbedømmet. På Luthers tid muliggjorde dette fyrstens rett til å utøve makt i kirkens verdslige saker. Dette la igjen grunnlaget for statskirkeordningen vi til i dag har hatt i Norge. I dag erstattes statens kirkestyre med et kirkestyre som er forankret i hele det dømte gudsfolket, nemlig Kirkemøtet og de øvrige folkevalgte kirkelige organ, uttaler Bis-

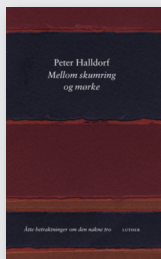
pemøtet. I en luthersk kirke anerkjenner vi altså at andre enn vigslede kan ha ledelses- og styringsfunksjoner. Oppsiktsvekkende nok er det mange geistlige som mener at alminnelige, døpte kirke-medlemmer ikke kan ivareta kirkens verdslige oppgaver! Til og med Bispemøtet heller i den retningen når det i avslutningen av sak 8/16 hevder at "Prestenes ansvar for den offentlige forvaltningen av Ord og sakrament (...) tilsier at biskopens tilsyn med presteskaper må inkludere de sentrale ledelsesfunksjonene av prestene. Biskopen bør ha en tydelig rolle i ansettelsen av presteskaper. Dette kan utøves på ulike måter og kan inkludere arbeidsgiverfunksjoner." Dette er en prinsipiell feilslutning. Hva tenker bispemøtet om alle de prestene som man per i dag ikke har noen ansettelsesmyndighet overfor, i forsvaret, helsevesenet, fellerådene og organisasjonene? Biskopene har tilsyn med alle ordinerte prester helt uavhengig av ansettelsesforhold eller arbeidsgiverfunksjoner, og det er på tide at de begynner å ta i bruk de virkemidlene som tilsynet gir.

Vi går inn i en ny tid. Lutheråret 2017 bør inspirere oss til å gå tilbake til røttene for å finne svar på fremtidens utfordringer. Jeg vil utfordre

leke og geistlige til å tenke prinsipielt i kirkeordningssspørsmålet: Gi biskopen det biskopens er, og gi det allmenne prestedømme de oppgavene det skal ha! I en fremtidig kirke har det allmenne prestedømme ved de valgte fellerådene arbeidsgiveransvaret, slik forsvaret, helsevesenet og kristne organisasjoner har det overfor de prester som er ansatt der. Samtidig skal fellerådene og andre arbeidsgivere forstå og anerkjenne biskopens tilsyn. Dette innebærer at biskopene kobles tettere på arbeidsgiverne og står i dialog med dem både om de positive sidene av tilsynet som innebærer veiledning, etter- og videreutdanning mm., og de kontrollerende sidene av tilsynet hvor det i blant blir nødvendig for biskopen å ilegge bindende pålegg.

Å fordele makt og myndighet er riktig og nødvendig dersom vi også i fremtiden skal kunne kalle oss en luthersk kirke, og jeg vil konkludere med Bispemøtet: "I en luthersk kirketenkning er det et grunnleggende prinsipp å sikre en god fordeling i kirkens ledelse mellom lokale og sentrale, og mellom kirkens vigslede tjeneste og hele det døpte gudsfolkets myndighet."

luther

Peter Halldorf

MELLOM SKUMRING OG MØRKE

Åtte betraktninger om den nakne tro

199,-

Hvorfor hadde ingen sagt at du måtte miste den gamle freden for å vinne en ny og mer virkelig fred? Idet døden sluker Jesus, mister disiplene sin tro.

Påskeaften, dagen mellom korset og oppstandelsen, speiler en realisme som ingen av oss kommer utenom, dagene når ateismen åpner seg som en avgrunn i vår sjel. Er Gud død? Finnes han ikke lenger? Har jeg levd på en illusjon?

Boken er knyttet an til fasten og påsken, men den kan også med stort utbytte brukes som en meditasjonsbok når som helst på året.

www.lutherforlag.no

MÅNEDENS SALME MARS 2017

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE
ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO / SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

PÅ VEIENE UTE I VERDEN (N 13 732)

T: BRITT G. HALLQVIST 1960 O: EYVIND SKEIE 1986 M: EGIL HOVLAND 1984

*På veiene ute i verden / går de som har mistet sitt hjem,
de sultne, de trette, de frosne. / Vår Fader, vær nådig mot dem! (Vers 1)*

Det høres ut som en dagsaktuell bønn – som et rop til Gud i 2017 om at det må bli en løsning på flyktningkatastrofen. Vi ser dem hver dag på TV, og de få som er så heldige å ha fått et nytt hjem i vårt land, forteller sine historier, om lange vandringene bort fra krig og nød, om å måtte forlate alt de eide – fortellinger om fortvilelse, men også om drømmer og håp for fremtiden. På veiene ute i verden går de; gjennom Saharas ørken vandrer de; på farefull ferd over Middelhavet seiler de; i flyktningleirer sitter altfor mange fast, eritreere, afghanere, syrere ... Å Gud, vær nådig mot dem!

Britt Hallqvist skrev denne salmen som vi har i vår salmebok i Eyvind Skeies oversettelse, for 51 år siden. En situasjonsbeskrivelse fra 1960 går rett inn i vår tid:

*Fra arbeid, fra hjemland og venner / har mange blitt jaget av sted.
O Gud, la dem finne tilbake / til trygghet og tillit og fred. (Vers 2)*

Det er fint at vi synger om dem, gjerne hver søndag på gudstjenester og andre samlinger i fastetiden. Det er fint at vi ber for dem. Men heldigvis stopper ikke salmen her. I det tredje og fjerde verset utfordres vi og kommer ikke unna en ærlig ransakelse: Bryr vi oss om dem? Er vi villige til å

dele vår velferd? ”Hvor skulle de møte din (Guds) godhet om ikke her hos oss!” Kan vi synge med uten at det berører både vårt daglige liv og vårt politiske engasjement:

*Gud, vekk oss til handling i omsorg/ for alle som lever i nød,
så glade vi deler med andre / vårt land og vårt daglige brød. (Vers 4)*

Britt G. Hallqvist (1914–1977) er en av Sveriges mest kjente og mest sunge salmediktere. I Norsk salmebok 2013 finner vi 15 av hennes salmer, mange av dem med melodi av Egil Hovland. Sanger som Måne og Sol (240), Alle har hast (495), Han gikk den tunge veien (141) og denne månedens salme er eksempler på et fruktbart samarbeid mellom en salmedikter og en komponist. Hallqvist gjør bibelske trossannheter og eksistensielle livsspørsmål begripelige med sin poetiske og ofte direkte og enkle form. Hovlands sangbare melodier griper tak i oss og får oss til å synge disse salmene om og om igjen.

I fastetiden følger vi Jesu vandring opp mot Jerusalem. Vi følger vandringen til han som sa ”Jeg var sulten og dere gav meg mat ... Jeg var fremmed, og dere tok imot meg ...” (Matt 25,35-36). I fastetiden går vi med fastebøsser for Kirkens Nødhjelp. I fastetiden vekkes vi ”til handling og omsorg for alle som lever i nød”. ”Vi deler med andre vårt land og vårt daglige brød”. Eller synger vi bare om det uten at det fører til så mye mer?

I samarbeid med Eide forlag trykker LK hver måned en omtale av en av de nye salmene i Norsk Salmebok. Omtalen finnes også på www.norsksalmebok.no, der man dessuten kan finne salmeфорslag til gudstjenestene.

ORD AV LUTHER

OM EVANGELIET

Forkynnelsen av syndenes forlatelse i Jesu Kristi navn, det er evangeliet.
(WA 2. 466:12–13)

I kirken skal en ikke drive med noe med mer omsorg enn med det hellige evangelium, fordi jo kirken ikke har noe verdifullere eller gagnligere.
(WA 1. 604:29–30)

Liksom solen opplyser hele jordens krets med sine stråler, slik samles alle mennesker under evangeliet. Og selv om ikke alle straks tror Ordet, så blir det likevel forkynt både for fromme og ugudelige, for de første som en Guds kraft til frelse, for de andre til dom.
(WA 13. 119:23–26)

For at evangeliet skal angå oss rett, må det først ha kom met en lengsel etter det og en nød i samvittigheten. Evangeliet kommer ikke til den som har overflod og gode dager, men bare til de engstede samvittigheter som har en stor lengsel og en sjel som lytter til en slik trøsterik forkynnelse.
(WA 24. 467:27–30)

Hele evangeliet lærer ikke annet enn tro på Gud og kjærlighet til nesten.
(WA 8. 15:6–7)

Evangeliet behøver ikke noe rom eller sted der det skal være, det vil og må være i hjertene.
(WA 18. 323:33–34)

*Sitatene er hentet fra Kurt Aland:
Hva sier Luther? Et Luther-leksikon,
Oslo: Lunde 1974.*

SØNDAGSTEKSTEN

SJUR ISAKSEN - ØYSTEIN I. LARSEN - MARIE BAKKEVIG HILLESUND

PÅSKENATT/OTTESANG - PÅSKEDAG 2. PÅSKEDAG

PÅSKENATT/ OTTESANG

15./16. APRIL 2017

*Prekentekst: Mark 16,1–9
1 Mos 1,1–5; 1 Mos 1,26–2,2; 2 Mos 14,1–22;
Rom 6,3–11
Liturgisk farge: Hvit*

DET ER FORTSATT MØRKT

Påskevigilien, eller påskennattsgudstjenesten, er en overgangsmesse som på en ganske eksplisitt måte ivaretar et ”allerede – men ennå ikke”-perspektiv. Det finnes ulike konfesjonelle og lokale tradisjoner for denne feiringen, og tekstene er gjort gjeldende også for ottesangen om morgenen påskedag. I denne gjennomgåelsen er det primært påskennattsgudstjenesten jeg har for øyet. I Den norske kirke har denne gudstjenesten fått en renessanse, ikke minst i de menighetene som knytter den til dåp av konfirmanter.

Gudstjenesteboken fra 1992 angir disse alminnelige bestemmelsene:

1. Når en vil holde påskennattsgudstjeneste, bør

en ta sikte på å gjøre det flere år etter hverandre.

2. Det er viktig at menigheten får den nødvendige informasjon på forhånd.
3. Påskennattsgudstjenesten bør helst ikke begynne før kl. 23.00
4. Påskelyset bør være 80–100cm høyt og stå i en egen stake på det mest egnede sted nær alteret.
5. Dåp av voksne kan gjerne legges til denne gudstjenesten.

At det fortsatt er mørkt, gjenspeiles også på sett og vis i gudstjenestens oppbygning ved at påskelyset har en viktig plass. Men i denne liturgien er det framfor alt lesningene som står sentralt.

TEKSTER OG BUDSKAP

I den nye tekstboken ble det en evangelist til overs når evangelistenes beretninger om påskedagens tomme grav var fordelt på tre rekker. Hvorfor akkurat Markus ble til overs, er ikke så godt å si, men kanskje var det fordi han allerede var plassert som fast inventar på påskennatt, i alle tre rekker. Her hadde godt selskap med to bærende beretninger i den jødiske tradisjon, skapelsen av lyset og mennesket (1 Mos 1–2) og sivsjunderet (2 Mos 14). I tillegg leses den sentrale dåpsteksten fra Rom 6,3–11, en tekst som korresponderer nært med Sivsjunderet. Alle disse tekstene er beholdt i Tekstboken fra 2011.

De fire lesningene har i liturgien fått disse

overskriftene:

1 Mos 1–2: Skapelse og nyskapelse ved Guds ord.

2 Mos 14: Redningen gjennom havet – og i dåpen.

Rom 6: Dåpen – til Jesu død og oppstandelse.

Mark 16: Påskeevangeliet.

Etter lesningen fra 2 Mos 14 ligger Børre Knudsens dåpssalme inne i liturgien:

*Faraø nådde oss like ved stranden,
vi lå i leir foran Pi-Hakivot,
klemt mellom havet og høren i sanden,
klemt i vår grav under klippenes fot.
Bare en eneste utvei lå åpen:
veien til havet, til døden i dåpen!
Halleluja! Halleluja!*

*Da, i den siste fortvilede stunden,
revnet det veldige, håpløse hav!
Vi som var døde, gikk tørrskodd på bunnen,
midt mellom vannene, ut av vår grav.
Herren gikk med oss, hans utvei lå åpen:
veien fra døden til livet i dåpen!
Halleluja! Halleluja!*

*Jublende løfter vi hellige hender,
vi som for lengst var fordømt og fortapt!
Nyfødt står folket på skinnende strender,
fjokket av prester som Herren har skapt.
Kanaans hellige frukt skal vi nyte:
Vin skal vi skjenke, og brød skal vi bryte!
Halleluja! Halleluja!*

(N13 184)

KVINNER

Markus holder som de andre evangelistene fram kvinnene som førstevitner til den tomme grav. Disse navngis på litt ulike måter. Den eneste som identifiseres av alle evangelistene, er Maria Magdalena. "Den andre Maria" finner vi hos de tre synoptikerne; hun identifiseres også som mor til Jakob (Luk 24,10) og Josef (Matt 27,56)/Josés (Mark 15,47). Men i vår tekst finnes også Salome, en kvinne som i henhold til Matt 27,56 kan være identisk med moren til Sebedeus-sønnene. I så fall har hun fått en litt pussig rolle, slik den er beskrevet i Matt 20,20–21. Her oppfører hun seg som en løvemamma, som argumenterer for at hennes sønner skal plasseres på hver sin side av Jesus når det fullkomne gudsriket opp-

rettes. Kvinnene i Jesu følge kunne være der fordi de selv var dypt berørt av Jesus, slik Maria Magdalena var. Men de kunne også leve gjennom sine sønner, som hørte til den indre disippelkretsen. Evangelistene er enige om kvinnes særstilling som morgenfugler og vitner. Men de gikk trolig til graven med adskillig mer sorg enn håp.

PÅSKEANGST

Sorgen og angsten ved det å miste sin kjære driver kvinnene til et urgammelt ritual: De går til graven. Angsten blir ikke mindre av at graven er åpnet og tom. Men angsten ved graven var annerledes enn den i Getsemane eller på Golgata. Påskedagsangst er forvirringens angst, for oppstandelse var trolig langt fra deres tanker. Vi som har fasiten godt lagret i hjernebarken, vil fort gå glipp av denne rystelsen: Graven er tom! Ting er ute av posisjon; kreftene er ute av kontroll. Det er ikke til å tro. Det er bare til å bli vettskremt av.

Markus har i sitt evangelium latt oss bli værende med denne angsten. Opprinnelig ender hele hans evangelium der hvor vår tekst ender, og i grunnteksten er denne avslutningen usedvanlig brå og merkelig. Williamson bemerker at beretningen og dermed hele skriftet slutter midt i en setning, med partikkel *gar* – for. De aller fleste kommentarer er fortsatt enige om at dette er slutten, og at v 9–20 er et langt seinere tillegg. Markus lar oss bli værende uten et møte med den oppstandne. Det møtet får vente til en av de andre evangelistene slipper til når det har lysnet av dag. Enn så lenge: Markus etterlater oss med en blanding av forvirring og forventning.

NÅR NOE ÅPNER SEG

Det kan godt hende at Olav H. Hauges mest kjente og siterte enkeltdikt er overforbrukt. Men hvis det er én gang det passer, må det være en slik natt. Havet åpnet seg. Graven åpnet seg. Himmelen skal åpne seg. Påskens evangelium er at drømmen går i oppfyllelse, men at den virkelige oppfyllelse fortsatt er en drøm:

*Det er den draumen me ber på
at noko vedunderleg skal skje,
at det må skje –
at tidi skal opna seg*

at hjarta skal opna seg
at dører skal opna seg
at berget skal opna seg
at kjeldor skal springa –
at draumen skal opna seg,
at me ei morgonstund skal glida inn
på ein våg me ikkje har visst um.

PREKEN

Når noe åpner seg:

- Ut av angsten.
- Opp av vannet.
- Inn til livet.

Lykke til!

SJUR ISAKSEN
FØRSTELEKTOR, MF
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

PÅSKEDAG

16. APRIL 2017

Prekentekst: Luk 24,1–9

Lesetekster: Salme 118,14–24 / 1 Kor 15,1–11

Liturgisk farge: Hvit

BETRAKTNING

”Et mysterium er ikke noe vi braser rett på. – Forsiktig bøyer vi oss over den nyfødte. – En helt rasjonell tilnærming til læren om Jesus er like fånyttede som å studere musikk ved å lese noter, men aldri ha hørt musikk. Rekkefølgen er avgjørende. Først når vi har opplevd musikk, kan noter si oss noe meningsfullt. Først når Jesu liv vekker vår undring og ærbødighet, kan læren om ham gi mening. Men læresetninger er sjelden troende menneskers hjertespråk.”¹

”... en overhistorisk begivenhet. Også på dette grunnlag har enkelte teologer ment at det ikke er nødvendig å forstå Jesu oppstandelse som en historisk hendelse i tid og rom. – En måte å uttrykke hans store betydning for ettertiden på, og skulle ikke oppfattes bokstavelig. I Bultmanns eksistensialteologi innebærer budskapet om oppstandelsen ikke en påstand om et historisk mirakel, men en tro på Guds nåde og kjærlighet i Jesus. Slike forståelser av oppstandelsen løser tilsynelatende alle potensielle konflikter mellom tro og historieforskning. Satt på spissen vil en kunne si at selv om man fant Jesu døde kropp, så ville ikke det rokke ved oppstandelsestroen. Problemet er imidlertid at en slik forståelse så å si legger Guds handling utenfor den fysiske verden som vi erfarer. Når Gud ved historiens ende skal fornye verden, er det imidlertid denne verden han skal fornye. ”... er at en slik forståelse går stikk i strid med Paulus’ poeng i Første Korinterbrev 15, der han hevder at kristentroen står eller faller med at oppstandelsen faktisk har

funnet sted: 'Men hvis Kristus ikke er stått opp, da er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder' (1 Kor 15,17).²

"Vi sprang tilbake til de andre og fortalte hva som hadde hendt, men disiplene trodde oss ikke. De sa til og med at vi drev med løst snakk! Min egen sønn, Jakob, sa dette til meg! Både Jakob og de andre mennene syntes å ha glemt det Jesus hadde sagt om oppstandelse. Lenge satt de bare og diskuterte i hytt og vær, du snakker om løst snakk!"³

TEKSTEN

Med de nye tekststrekene har nå Lukas' påskemorgenskildring rykket opp fra påskenatt til første dag. Vi er jo vant til å holde de fire evangelistenes skildringer sammen til en samlet fortelling. Og bortsett fra en del detaljer som spriker, lar de seg holde sammen til et felles bilde der de gir hver sine utfyllende bidrag. I forhold til Matteus som skildrer det dramatiske jordskjelvet og vaktstyrkens skjebne, er de andre beretningene mer neddempet når det gjelder den ytre dramatikken. Lukas nøyer seg ikke med å henvise til at Jesus har varslet oppstandelsen sin; han siterer det som ble sagt, v 6C–8; jfr. hans egen beretning 18,31ff.

Lukas vektlegger uttrykkelig at de fant graven åpnet (ikke bare åpen!), men det dobbelte *fant*, faller bort i vår oversettelse: De fant steinen rullet bort fra graven, men de *fant* ikke kroppen. Liket var borte, men det benevnes fortsatt HERREN JESU kropp slik Lukas fortsatt omtaler ham i sin bok nr. 2: Apg 1,21; 4,33; 8,16. Oppstandelsen er omtalt i passiv, *agerthe* (aorist passiv) – er stått opp – altså ikke *har* stått opp. Det handlende subjekt er Gud (Apg 3,15). De tre kvinnene er navngitt hos Lukas, men både dette og den nedvurderende holdningen fra de øvrige (mennene?) i flokken faller nå utenfor arronderingen av teksten i vår tekststrekke.

PREKEN

Jeg lærte vel i min studietid at første dagene var stedet og tiden for den store tone i prekenen – proklamasjonen av underet og begivenheten. Fortellingene fra påskedagsmorgen gir oss et mer neddempet bilde; her er lite av hallelujarop og

forløst forventning. Men mye rådvillhet, forvirring og usikkerhet. Det gikk en vei for dem gjennom dette og fram til de tider da budskapet bredte seg med eksplosiv karakter, og de ofret livet for Ham. Men fortsatt ble det båret fram av etterfølgere som også kjente på tvil og usikkerhet. Jeg har alltid funnet trøst i Matteus-avslutningen: ... men noen tvilte. (Matt 28,18)

Lukasversjonen av gravfortellingen har dette sentrum i beretningen: Hvorfor leter dere etter den levende blant de døde? Det er en anklage. Men det er også en anvisning.

Det er fortsatt et aktuelt spørsmål. De hadde gått dit de hadde sett liket hans bli lagt. Ikke noe er mer naturlig enn å vende tilbake til gravstedet. Det er jo et *mnæma* – et minnested (v 1), et sted for hukommelse og erindring. Det er god folkeskikk å vise respekt og ærbødighet for gravplassen, og for de fleste er det godt for sjelen å ha dette som et element i sorgprosessen, den gang som nå. De gikk dit fordi de ville, og fordi det var ventet av dem. Og hvor skulle de ellers lete? De ventet ikke unødig. Grytidlig om morgenen, første hverdag, på spranget etter en natt i dobbelt mørke; jfr. Peter i johannesfortellingen (Joh 21,3): Jeg drar ut og fisker – Har vi noe annet å gjøre enn å vende tilbake til hverdagen? En oppstandelse fra de døde er uten paralleller i vår livserfaring. Fortellingen er realistisk i forhold til hva de ventet seg, ingenting utover det vanlige. Gravlegging er det siste. Gravskikkene er de samme, med blomster og gravpynt. Om de nå trodde han skulle stå opp fra de døde, hva skulle da det innebære? Hvis spørsmålet fra graven bærer på en anklage, er det ikke egentlig en litt urettferdig beskyldning? De hadde ikke fått noen håndbok hvordan en møter det som ikke skal kunne skje.

Og rettet til oss som har funnet veien til kirken denne påskedagen: Hvor er vi i forhold til hverdagens livsmønstre og all erfaring omkring død, dødsfall og begravelse? Hva skal en oppstandelse fra de døde innebære for oss denne dagen? Mange av oss lever vel trygt beskyttet mot den omkalfatring av alt det vante, som en oppstandelse innebærer.

Jesu oppstandelse fører ikke lenger til noen stor oppstandelse – eller fete overskrifter. Jesu opp-

standelse er en ventet forestilling for oss på denne dagen. Men søker vi ham fortsatt blant de døde? Har vi satt ham inn i et mønster og et liv som går sin vante og forutsigbare, forventede gang, fra søndag til søndag, fra samling til samling, et mønster som vi behersker? Hvis han virkelig er oppstått og er levende, og det er vi jo enige om at han er; det er jo derfor vi er her. Hva vil da være annerledes? Hvorfor tror dere det ikke og tar konsekvensen av det? La oss legge oppstandelsen på et rimelig nivå.. Hvorfor søker jeg fortsatt den levende blant de døde?

Men spørsmålet fra graven er også en *anvisning*. Hvor finner vi livet? Pilen pekte mot det han hadde sagt dem. Så blir graven hans et *minnested* der vi henter fram hans ord til oss. Altså peker det i retning av å hente fram det han sa. Er det ikke det vi gjør når vi samles og hører fortellingen lest og budskapet forkynt, enda en gang? Vi samles om Ordet og om Bordet. Det er en trost i den neddempte tone også i påskedagsberetningene. Det var ikke deres iver og glød og trosvisshet som gjorde ham levende. Tvert om! Det skjedde til tross for deres mangel på trosbegeistring. Det er fint med et gudstjenestemøte med Ham, der vi kjenner oss løftet og lar ord og toner ta tak i oss. Men det er ikke dette som gjør forskjellen. Det avgjørende er at han ikke lenger er død. Han lever og er midt iblant oss. Hans makt er intakt. Vi skal ikke pumpe liv i ham. Han lever! – uavhengig av alt vårt rammeverk.

Så kan det bli en avklaring: Verden er ikke den samme. Hvis han ikke er død, er han levende.

Han er ikke her.

Det er sant bare ett sted og én gang i historien: Ved den åpne grav påskemorgen. Overalt og til alle tider ellers lyder det: Han er *her*, fordi han er oppreist fra døden. Og i troen på ham følger vi ham dit at vi kan si det samme.

PREKENSKISSE

Hvorfor søker dere den levende blant de døde?

- Det er en anklage som skal vekke oss, til kritisk selverkjennelse.
- Det er en anvisning som skal veilede oss, til Ordet og ved Bordet.
- Det er en avklaring. Derfor mister vi ikke

motet. Han er *her*. Og det er vi også

GUDSTJENESTEN

Naturligvis skal vi få legge arbeid i å gjøre denne gudstjenesten til en festdag – med blomster, musikk og få fram kontrastene med dagen som bryter frem av natten. Men vi kan også ta med oss noe av den famlende reaksjon fra første påskemorgen, f.eks. i salmevalget. Det skal være plass for de jublende påskedagssalmene: Takk for Deg være ære og Grundtvig og Lindeman. Men jubeltonen blir ikke mindre om vi også finner plass til andre toner: Såkorn som dør i jorden, NS 162: Modning – og vekst. Gud gi oss troen tilbake – Himmelens lovsang begynner/her hvor du selv er nær oss/midt i vår natt og død. Han er her fordi han er oppstått.

¹ Nyhus & Nyhus: *Kristen tro oppdatert*, 2014.

² Harald Hegstad: *Gud verden og håpet*. Lunde 2015.

³ Alf Kjetil Walgermo: *Mestermøter*. Lunde 2006.

ØYSTEIN I. LARSEN
BISKOP EMERITUS
OEYSTEININGAR@GMAIL.COM

2. PÅSKEDAG

17. APRIL 2016

Prekentekest: Luk 24,13–35

Lesetekster: Jona 2,1–11 / Apg 13,32–35

Fortellertekst: Luk 24,36–45

Liturgisk farge: Hvit

TIL DAGEN

Påskefesten fortsetter 2. påskedag. Mange steder er 2. påskedagsgudstjenesten lagt til en annen kirke, eller et sykehjem, og for noen er dette den eneste påskegudstjenesten de får med seg. Uansett hvor og hvordan gudstjenesten er denne dagen, er det påskefest og feiring av Jesu oppstandelse. Det spesielle fokuset for 2. påskedag er oppstandelsens vitner. Flere og flere fikk se Jesus. Det var ikke den tomme grav som skapte tro, men møtene med Jesus. Og det er disse møtene som forandret disiplene og de første Jesu venner. Det ble dannet et fellesskap av de som trodde på oppstandelsen, og disse fortalte videre. Og det gjelder også i dag; mennesker møter Jesus, selv om de ikke ser ham med øynene, og vitnesbyrdet sprer seg.

NÆRMERE PÅ TEKSTEN

Lukas har skrevet ned en nydelig fortelling. Hendelsen er beskrevet som en kort kommentar i Markusevangeliet. Kleopas og en følgesvenn går fra Jerusalem til Emmaus; det er ca. 11 kilometer, altså drøyt 2 timers gange. Vi som lesere slår følge med dem midt i deres samtale. I vers 14 er verbet *ὁμιλέω* brukt i imperfektum og kan oversettes med en utvidet diskusjon. I det neste verset utvides forståelsen av deres samtale med verbet: *συζητεῖν*, som oversettes ganske likt, men i tillegg har en nyanse mot ”undersøkende”. Lukas gir oss et bilde av to disipler som prøver å finne ut av meningen med det som har skjedd. De dis-

kuterer og reflekterer i samtalen. De er bedrøvet, står det i vers 17. Og når Jesus slår følge med dem på veien, kjenner de ham ikke igjen. Gjennom Kleopas gir Lukas oss en kort oppsummering av hva som er situasjonen, og hva de står i. Vi får en innsikt i hvordan disiplene sto igjen med et håp som brast ved Jesu død; de kunne likeså godt bare gå hjem og prøve å ta opp igjen sitt gamle liv. Vi får også en innsikt i forvirringen ved den tomme graven. Den tomme grav alene kunne ikke gi dem et håp verdt å leve og dø for. Lukas viser den oppstandne Jesus som lærer Kirken hvordan de nå skal lese tekstene i skriftene – ikke bare enkelte vers, men hvordan alle skriftene peker mot at Messias måtte lide og dø.

Disiplene har enda ikke fått øynene åpnet, men de ber den fremmede med seg hjem. Det er noe med måten han snakker på – kanskje de er i ferd med å få et håp? Og i huset snus rollene opp–ned. Den fremmede tar vertsrollen. Han tar brødet, ber takkebønnen, bryter det og gir dem. Da blir øynene deres åpnet. Kanskje var de tilstede da Jesus mettet 5000 (Luk 9,16), eller ved det siste måltidet (22,19). Og i det øyeblikket de skjønner hvem han er, blir han usynlig for dem. Sannsynligvis hadde de villet ha mye mer tid med ham, men de er fylt av et stort håp – de har møtt den oppstandne Jesus Kristus! Det er ingenting å vente på; de skynder seg tilbake til de andre i Jerusalem for å fortelle det. Og der møtes de av det samme budskapet: Jesus er oppstått! Håpet er ikke ute – det er større enn noen gang før!

JESUS KOMMER OPP PÅ SIDA DI

Den ene følgesvennen forblir navnløs. Kanskje kan vi sette inn vårt eget navn. Det kan være godt å gå med en medvandrer og øse ut av hjertet. Jesus kommer opp på siden. Det er ikke sikkert at vi alltid kjenner ham igjen. Jesus ønsker å lytte; han vet at vi trenger det – at vi trenger å få satt ord på vår frustrasjon, det som ikke ble som vi hadde tenkt, vår forvirring, og håp. Jesus går ved vår side og lytter. Jesus viser også hvordan Ordet kan gi fornyet håp. Jesus viser hvor stor oppstandelsens kraft er, viser Gud med sår, Gud som kjemper, Gud som finner veier vi mennesker aldri kunne sett alene. Jesus viser hvordan det

finnes et større fellesskap i nattverden, et sted hvor det brutte blir velsignet. Det spirer et håp hos emmausvandlerne, og kanskje kan det spire et håp hos oss også.

Tom Wright skriver: *"We can be new as well. Bring the sad stories to him. Allow him to warm your hearts with scripture. Open your eyes to see him in the breaking of the bread. That's how it's always been, and that's how it can be for us too."*¹

VI LEVER E.KR. – ETTER OPPSTANDELSEN

Det som ser ut som mørkets seier, snur Gud til å bli lysets store seier over mørket. Gud tar mørket på alvor. Gud ser hva det ødelegger.

Ingenting i livet er unndratt oppstandelsen. Vi kan leve i håpet og troen på oppstandelsen den siste dag, men i mellomtiden kan vi håpe på oppstandelse i hver minste ting. Gud vender død til liv. Gud vender mørke til lys. Gud er liv og lys.

Barbara Brown Taylor skriver: *"Christ is not the undefeated champion; he is the suffering servant, the broken one, who comes into his glory with his wounds still visible. Those hurt places are the proof that he is who he says he is, because the way you recognize the Christ – and his followers – is not by their muscles but by their scars."*²

BLI HOS OSS

Munkene ba mot slutten av dagen: "Stay with us Lord, for the evening falls." Vi kjenner ikke alltid igjen Gud, og vi trenger kanskje mer tid. Vi kan be med ordene fra Emmausvandlerne: "Bli hos oss, Herre!"

Bli hos oss, Herre, for det går mot kveld,
og dagen går mot slutten.
Bli hos oss ved dagens aften,
ved livets aften, ved verdens aften.
Bli hos oss med din nåde og godhet,
med din varme og trøst.

Bli hos oss når vi rammes av sorgens og angstens natt,
av tvilens og fristelsens natt,
av den bitre dødens natt.

Bli hos oss og alle dine barn, nå og for alltid.
(Ukjent tysk forfatter)

SALMER:

208 Det var i soloppgangen
206 Dine hender er fulle av blomster
203 De trodde at Jesus var borte
361 Tett ved sida mi
633 Hamba Nathi
199 Å salige stund uten like
197 Deg være ære
213 Klapp alle hender i glede!
209b Døden må vike

Nattverdbønn D i *Gudstjeneste for Den norske kirke* bygger på emmausberetningen.

KILDER:

Johnson, Luke Timothy *Sacra Pagina Series Vol 3 The gospel of Luke* The Liturgical Press. Minnesota: 1991.
Taylor, Barbara Brown *The Healing Word*, SPCK, London, 2013.
Wright, Tom *Lent for everyone, Luke, year C*. SPCK, London, 2009.

¹ Wright, Tom *Lent for everyone, Luke, year C*. SPCK, London, 2009, s 118.

² Taylor, Barbara Brown *The Healing Word*, SPCK, London, 2013, s 23.

MARIE BAKKEVIG HILLESUND
KAPELLAN I BORGE MENIGHET,
FREDRIKSTAD
MARIE.BAKKEVIC@GMAIL.COM

FRIMODIG KIRKE

Nettverk for bekjennelse og
fornyelse i Den norske kirke

Stiftelsesmøte 20. mars 2017
i Storsalen, Staffeldsgt 4, Oslo

Bidragstere:
Olof Edsinger,
Sofie Braut,
Henrik Højlund,
Rolf Kjøde m.fl.

Info og påmelding:
WWW.FRIMODIGKIRKE.NO

luther

Anne-Margrete Saugstad
BIBELN FOR HODE OG HJERTE
249,-

I denne boken deler Anne-Margrete Saugstad av sin store kunnskap om Bibelen og de bibelske tekstenes bakgrunn og sammenheng. Her finner du en rekke innfallsvinkler til hele Bibelens skattkammer – fra skapelsesfortellingen til Johannes' åpenbaring. Som leser vil du få større oversikt og forståelse for hva Guds ord er, og hva det handler om: Hans plan og gjennomføring av sitt verk til mennesketens beste.

Anne-Margrete Saugstad er en skattet forkynner og har i en årrekke vært lærer i Det gamle- og Det nye testamentet ved Bibelskolen i Staffeldtsgate, senere Høgskolen i Staffeldtsgate.

www.lutherforlag.no

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, førstelektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Bokmeldingsansvarlig: Stipendiat Per Kristian Sætre. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 600,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 825,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>